

JEL Classification: Q50, G18, G24, P34, F01

<https://doi.org/10.35945/gb.2020.09.006>

ECONOMIC GROWTH «GREEN» FINANCING: CONCEPTS AND PROBLEMS

TEA LAZARASHVILI**Academic Doctor of Economics, Associated professor**

Paata Gugushvili Institute of Economics of Ivane

Javakishvili Tbilisi State University, Georgia

Caucasus International University, Georgia

lazarashvilitea@gmail.com

Abstract. Environmental pollution, exhausting natural resources and effects of climate change are causing economic stresses and therefore require significant financial expenses. Environmentally sustainable growth funding requires a significant amount of investment. First of all, we are talking about «green» financing of global projects.

The main factor in the development of green economy is the green financing that can prevent social, economic and ecological changes caused by the sharp expansion of the global population and the catastrophic exhaustion of natural resources and their negative consequences. The financial sector, with active support of the state, can provide global sustainable development and qualitative changes in such conditions.

In the format of the United Nations Conference in 2012, most of the global agreements on the «green» economy were taken at the global level. It is noteworthy that the uniform definition of «green» economics has not yet been established. Mainly under the green economy, economic activity is meant, which improves human wells, ensures social justice and significantly reduces the risks to the environment and nature.

KEYWORDS: GREEN ECONOMY, SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH, GREEN FUNDING, GREEN INVESTMENTS.

For citation: Lazarashvili, T. (2020). Economic Growth «Green» Financing: Concepts and Problems. *Globalization and Business*, №9, pp. 53-56. (In Georgian) <https://doi.org/10.35945/gb.2020.09.006>

ეკონომიკური ზრდის „მწვანე“ დაფინანსება: კონცეფციები და პრობლემები

თეა ლაზარაშვილი

ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის

პაატა გუგუშვილის ეკონომიკის ინსტიტუტი,

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, საქართველო

lazarashvilittea@gmail.com

საკვანძო სიტყვები: მწვანე ეკონომიკა, მღვრადი ეკონომიკური ზრდა, მწვანე ინვესტიციები, მწვანე დაფინანსება.

ციტირებისთვის: ლაზარაშვილი, თ. (2020). ეკონომიკური ზრდის „მწვანე“ დაფინანსება: კონცეფციები და პრობლემები. *გლობალიზაცია და ბიზნესი*, №9, გვ. 53-56. <https://doi.org/10.35945/gb.2020.09.006>

შესავალი

„მწვანე“ ფინანსების აქტუალურობის მიუხედავად, დღემდე არ ჩამოყალიბებულა მისი ერთიანად აღიარებული განმარტება. ეს ტერმინი მოიცავს ეკოლოგიურად ორიენტირებული ტექნოლოგიების, პროექტების, დარგებისა და საწარმოებისათვის საშუალებების სპექტრს. შედარებით ვიწრო გაგებით, „მწვანე“ ფინანსებს მიეკუთვნება ეკოლოგიურად ორიენტირებული ფინანსური პროდუქტები და მომსახურება. ისეთები, როგორცაა: კრედიტები, საკრედიტო ბარათები, დაზღვევა, მწვანე ობლიგაციები და სხვა.

ბოლო პერიოდში „მწვანე“ ეკონომიკური ზრდა შეცვალა – „ახალმა გლობალურმა მწვანე კურსმა“, რომელშიც ძირითადი ყურადღება გამახვილებულია გარემო ბუნების განვითარებისა და შენარჩუნების ამოცანების გაერთიანებაზე, რაშიც მოიაზრება მსოფლიო ეკონომიკაში ერთიანი ეკოლოგიური სტანდარტების შემოღება.

* * *

წარმოებისა და ტექნოლოგიების «გამწვანების» იდეამ გლობალური დონიდან რეალური სამეურნეო სუბიექტების დონეზე გადმონაცვლა და გამოიწვია ახალი ტენდენციის ფორმირება – კერძო კაპიტალის ნაკადების გადაადგილება «დამაბინძურებელი» ტექნოლოგიებიდან «მწვანე» ტექნოლოგიებისაკენ. მსოფლიო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ უმეტესობა ქვეყნებმა შეძლეს, შეენარჩუნებინათ ინვესტიციების პრიორიტეტულობა ძირითად კაპიტალში, რომელიც მიმართული იყო გარემო ბუნების დაცვასა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალურად გამოყენებაზე, რის შედეგადაც

არ მოხდა მათი შემცირება, ზოგ სახელმწიფოებში კი მათი მნიშვნელოვანი გაზრდაც მოხდა. «მწვანე» ინვესტირების კუთხით ლიდერი ქვეყნების ჯგუფს მიეკუთვნება: სამხრეთ კორეა, გერმანია, საფრანგეთი და იტალია.

„მწვანე“ ეკონომიკურ ზრდის შემაფერხებელი ფაქტორები მრავლადაა და მათი დაყოფა ხდება საგარეო და საშინაო ფაქტორებად.

საგარეო ფაქტორებს მიეკუთვნება: არასრულყოფილი ბაზრის არსებობა ეკოლოგიის სფეროში; ეკონომიკური განვითარების მაღალი დონის კონსერვატიული ხასიათი; „მწვანე“ ზრდის კორექტული გაზომვის სიძნელეები და სხვ.

შიდა ფაქტორებს კი მიეკუთვნება: ფინანსურ სექტორში სუსტი კომპეტენცია; მონიტორინგისა და კონტროლის არაეფექტური სისტემა; „მწვანე“ ინვესტირების დაფინანსების წყაროების სუსტი დივერსიფიკაცია.

რამდენად წარმარებული იქნება „მწვანე“ ეკონომიკაზე გადასვლა, დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა ზომებს გამოიყენებს ქვეყანა ნაციონალურ და საერთაშორისო დონეზე. გადამწყვეტი როლი, რა თქმა უნდა, შიდა ფინანსურმა დონისძიებებმა უნდა ითამაშოს, რომლებიც ცალკეული ქვეყნის მიერ გამოიყენება და აგრეთვე საერთაშორისო თანამშრომლობამ ვაჭრობის, ფინანსების, ბაზრის ინფრასტრუქტურის მეშვეობით.

მთლიანობაში კეთილსასურველი ზემოქმედება რამოდენიმე ძირითად საკვანძო მიმართულებაზე დაიყვანება, რომლის ფარგლებშიც ქვეყნის მთავრობებს შეუძლიათ მიაღწიონ ყველაზე მეტ წარმატებას როგორც მოკლევადიან, ისე საშუალოვადიან პერსპექტივაში. ეს შესაძლებელია, თუკი სახელმწიფო გააფართოვებს საქმიანობას სხვადასხვა დარგებში „მწვანე“ ეკონომიკის განვითარების კუთხით.

მათ შვიდობა მივაკუთვნოთ: სახელმწიფო ინვესტიციები და ხარჯები; ეკოლოგიური გადასახადებისა და იმ სხვა საბაზრო ინსტრუმენტების გამოყენება, რომლებიც ხელს უწყობს გარემო ბუნებაზე ზემოქმედების შემცირებას; საკანონმდებლო რეგულირების სრულყოფა; ეკოლოგიისა და რესურს-სარგებლობის სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება.

სხვადასხვა ქვეყნების გამოცდილებამ „მწვანე“ ზრდის ფინანსირების მოდელის ჩამოყალიბებაზე მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია. თუკი 1980-იანი წლებისათვის გადამწყვეტი როლი მრავალრიცხოვან ფინანსურ დაწესებულებებს ეკუთვნოდა, XX საუკუნის ბოლოსთვის წინა პლანზე გამოვიდა ნაციონალური პოლიტიკა, რომელიც ქვეყნის მიერ ეფექტიანობის გაზრდის და რესურსების გადანაწილების გზით ფორმირდება და მოიცავს ინსტრუმენტების ფართო სპექტრს: სახელმწიფო მხარდაჭერას, დაბეგვრის რეფორმას, საბაზრო მექანიზმების შექმნას „მწვანე“ ზრდის ახალი მოდელის დაფინანსების პირობების უზრუნველსაყოფად.

XXI საუკუნეში მოიტანა იმის გააზრება, რომ მიზნის მისაღწევად აუცილებელია ძალისხმევის კონსოლიდირება როგორც ნაციონალურ, ისე საერთაშორისო დონეზე და ეკონომიკის ყველა სუბიექტის (სახელმწიფო, საწარმო, საფინანსო დაწესებულებები) მონაწილეობით. ამასთან ფინანსური ინვესტიციები, საბანკო საქმე და დაზღვევა უნდა გამოდიოდნენ „მწვანე“ ეკონომიკის დაფინანსების ძირითად არხებად.

ეკოლოგიურად მდგრადი ზრდის დაფინანსება ინვესტიციების მნიშვნელოვან მოცულობას მოითხოვს. ამ სიტუაციაში წინა პლანზე გადმოდის გლობალური პროექტების „მწვანე“ ფინანსირება. მიუხედავად იმისა, რომ დღემდე არ არის ჩამოყალიბებული „მწვანე“ ფინანსირების ერთიანი განმარტება, „მწვანე“ ფინანსებში მოიაზრება ეკოლოგიურად ორიენტირებული ტექნოლოგიების, პროექტების, დარგებისა და საწარმოებისათვის საშუალებების ფართო სპექტრი.

მიზანშეწონილია, „მწვანე“ ფინანსირების ქვეშ ვიგულისხმოთ იმ ფინანსური პროდუქტებისა და მომსახურების ერთობლიობა, რომლებიც გარემო ბუნებაზე ზემოქმედებით ზრდის ეკოლოგიურ მდგრადობას და უზრუნველყოფს საქმიანობას, რომელიც მიმართულია გლობალური ეკონომიკური განვითარების ეკოლოგიური და კლიმატური რისკების შემცირებისაკენ.

„მწვანე“ ფინანსირების გაზრდამ შეიძლება ხელი შეუწყოს მრეწველობის მწვანე დარგების მაღალი პოტენციალის ზრდას და შექმნას ბიზნეს-შესაძლებლობები ფინანსური ინდუსტრიისათვის.

„მწვანე“ ფინანსები უამრავ სპექტრსა და პროდუქტს მოიცავს, რომელთა შორის აღსანიშნავია: ინფრასტრუქტურის დაფინანსება; დარგებისა და კომპანიების ფინანსური დახმარება და ფინანსური ბაზრები.

გაზრდილი რისკების პირობებში აუცილებელია სახელ-

მწიფო მხარდაჭერა შეღავათიანი კრედიტების შეთავაზებისა და კერძო ბანკების გარანტიების გზით, რაც საბოლოოდ კონკრეტულ პროექტებში კერძო ინვესტიციების მოზიდვას გამოიწვევს.

ეკონომიკურად სუფთა ტექნოლოგიების დანერგვა და ენერგოდამზოგავი საშუალებების უზრუნველყოფა მსოფლიო ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორებში დაკავშირებულია სამეცნიერო კვლევებსა და შემუშავებებზე, რომელიც, თავის მხრივ, მნიშვნელოვან დანახარჯებს მოითხოვს.

მრავალი საფინანსო კომპანიის საქმიანი შესაძლებლობების გაზრდაზე უშუალო ზემოქმედებას ახდენენ „მწვანე“ ფინანსირების ისეთი ინსტრუმენტების განვითარება, როგორცაა მწვანე კრედიტები, მწვანე ობლიგაციები, მწვანე საინვესტიციო ფონდები და მწვანე ინდექსები.

როგორც აღვნიშნეთ, ეროვნული ეკონომიკის, ასევე მსოფლიო ეკონომიკის მდგრადი განვითარების უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო მხარდაჭერასთან ერთად აუცილებელია საერთაშორისო თანამშრომლობის გადრმაგვება. „მწვანე ინვესტიციების“ ძირითად წყაროდ ამ თანამშრომლობის ფარგლებში მოიაზრება: ბანკები, ობლიგაციის ბაზრები და ინსტიტუციური ინვესტორები. აგრეთვე, აღსანიშნავია „მწვანე განვითარებაში“ კერძო ინვესტიციების სტიმულირებისათვის ფინანსური და ეკონომიკური რისკების შეფასების სფეროში თანამშრომლობის გაფართოება და „მწვანე დაფინანსების“ პარამეტრების შესაცვლელად მაჩვენებლებისა და კრიტერიუმების შემუშავება.

ამ მიმართულებით ძალზედ მნიშვნელოვანია ფინანსური სისტემის მიერ გარემოსდაცვითი და სოციალური პასუხისმგებლობის საკითხების გათვალისწინება, რომელიც მდგრადი განვითარების და ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთი ხელშემწყობი ფაქტორი უნდა გახდეს. აღნიშნულიდან გამომდინარე საქართველოს ეროვნული ბანკი აქტიურადაა ჩართული ქვეყნის მდგრად განვითარებაში ფინანსური სექტორის როლის გაძლიერებაში და მის მხარდასაჭერად მწვანე, სოციალურ და მდგრადი დაფინანსების ჩარჩო განავითარა. ამ ჩარჩოს ფარგლებში მოიაზრება ფინანსური სექტორის და კაპიტალის ბაზრის მონაწილეების მიერ სოციალური და გარემოსდაცვითი საკითხები და მასთან დაკავშირებული რისკების მართვა, რაც მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს ქვეყნის ფინანსური სტაბილურობისათვის და მდგრადი ეკონომიკური ზრდისათვის.

ევროკავშირის კომისიის მიხედვით „მდგრადი დაფინანსება“ აერთიანებს ორ მნიშვნელოვან კომპონენტს: 1. ფინანსები ისე უნდა წარიმართოს, რომ მან ხელი შეუწყოს ქვეყანაში მდგრად განვითარებას და ინკლუზიურ ზრდას; 2. განხორციელდეს ფინანსური სტაბილურობის გაუმჯობესება საინვესტიციო გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, სადაც გათვალისწინებული იქნება გარემოსდაცვითი, სოციალური და მმართველობითი ფაქტორები.

2017 წლიდან საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი

განვითარების სამინისტროს კოორდინაციით მუშაობა დაიწყო მწვანე ზრდის პოლიტიკის სტრატეგიაზე. მნიშვნელოვანია, რომ ამ სტრატეგიის შექმნაში მონაწილეობენ როგორც ეკონომიკური პროფილის სამინისტროები, ისე დონორი ორგანიზაციები: ევროპის აღმოსავლეთსამეზობლო ქვეყნების ეკონომიკების გამწვანების პროექტი (EaP GREEN), გაეროს გარემოსდაცვითი პროგრამა (UNEP) და ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია (OECD).

მნიშვნელოვანია, აგრეთვე საქართველოს თანამშრომლობა „მწვანე ზრდის ფონდთან“ (GGF), რომელიც ენერჯის მოხმარებისა და CO2 ემისიის შემცირების მიზნით 19 ქვეყანაში ახორციელებს ინვესტიციებს. ფონდი, გარდა იმისა, რომ აფინანსებს ადგილობრივ პარტნიორებს, რომლებიც სესხებს საწარმოებსა და შინამეურნეობებს აძლევენ, აგრეთვე პირდაპირ ინვესტიციებს დებს განახლებადი ენერჯის პროექტებში, რომელიც პირველი რიგის კრედიტების მეშვეობით ხოციელდება. 2018 წელს „მწვანე ზრდის ფონდმა“ (GGF) „მწვანე ენერჯის“ დაფინანსების ხელშესაწყობად მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია „კრისტალს“ 1,5 მილიონი აშშ დოლარის პირველი რიგის კრედიტი გამოუყო. რაც, წელიწადში 2,620 მვტ. სთ-ზე მეტი ენერჯის დაბოვვისა და ნახშირორჟანგის ემისიის დაახლოებით 910 მეტრული ტონით შემცირების საშუალებას მოგვცემს.

დასკვნა

მსოფლიო საზოგადოებაში ძლიერდება იმის გათვინცნობიერება, რომ მზარდი კლიმატური, ეკოლოგიური და სოციალური გამოწვევებისა და რისკების პირობებში, გრძელვადიან პერსპექტივაში მდგრადი განვითარების მიზნით, საიმედოობისა და სტაბილურობის მოთხოვნა გლო-

ბალური, რეგიონული და ეროვნული საფინანსო სისტემის ფუნქციონირებაში შეიძლება უზრუნველყოფილ იქნას მხოლოდ ამ მოთხოვნების ჰარმონიზაციის პირობებში.

თანამედროვე მართვაში ეკოლოგიურმა გადაწყვეტილებებმა ეკონომიკურ, ფინანსურ და სოციალურთან ერთობლიობაში, უპირატესი როლი უნდა შეასრულოს. მნიშვნელოვანი როლი სახელმწიფოზე მოდის, რადგან მას შეუძლია, ხელი შეუწყოს დაფინანსების ეროვნული მოდელის შექმნას, რომელიც ეროვნულ თავისებურებებსა და განვითარებაზე იქნება დაფუძნებული.

მნიშვნელოვანია, რომ თითოეულმა ქვეყანამ შეიმუშაოს მდგრადი განვითარების დაფინანსების საკუთარი სტრატეგია, სადაც გათვალისწინებული იქნება ფინანსური სახსრების ყველა წყარო (სახელმწიფო და კერძო, შიდა და საერთაშორისო), ხოლო სახელმწიფოს ძირითადი ამოცანა იქნება, მოხიზიზება მოახდინოს და მნიშვნელოვნად გაზარდოს უკვე არსებული ყველა წყარო, მათ შორის არატრადიციული დაფინანსების წყაროების აქტიური მოზიდვის გზით.

რაც შეეხება საქართველოს, მართალია ამ კუთხით მზაობა სახელმწიფოს მხრიდან შეიმჩნევა თუმცა, მნიშვნელოვანია, რომ მწვანე ზრდის პოლიტიკის სტრატეგია იმ კუთხით წარიმართოს, რომ მაქსიმალურად მოხდეს მასში როგორც გარე, ისე შიდა ფინანსური რესურსებისა და ფინანსური ინსტიტუტების მოხიზიზება და ჩართვა. სტრატეგია მაქსიმალურად უნდა მოიცავდეს ეკონომიკის, ენერჯეტიკის, სოფლის მეურნეობის, გარემოს დაცვის, ინფრასტრუქტურის, განათლების და სხვ. სექტორებს. აგრეთვე, სახელმწიფოს მხრიდან მაქსიმალური ხელშეწყობა უნდა ხორციელდებოდეს გარემოს დაცვაზე ორიენტირებული თანამედროვე ტექნოლოგიების შექმნისა და დანერგვისათვის და „მწვანე ეკონომიკის“ განვითარებისათვის.

ლიტერატურა/REFERENCES

Mohammed Abdelraouf (2018). Green Economy, Principles and Challenges. <http://trendsinstitution.org/green-economy-principles-and-challenges/>

OECD WORK ON GREEN GROWTH. OECD. 2015-16.

The Transition to a Green Economy: Benefits, Challenges and Risks from a Sustainable Development Perspective Report by a Panel of Experts* to Second Preparatory Committee Meeting for United Nations Conference on Sustainable Development Prepared under the direction of: Division for Sustainable Development, UN-DESA United Nations Environment Programme UN Conference on Trade and Development. 2012.

Arkhipova V.V. (2017). Green finance as a vehicle for solving global problems. HSE Economic Journal, №2, (in Russian).

Medvedkina E.A., (2016). (in Russian) in blue», №26.

Nikonov S.M. (2017). Towards a Green Economy through Green Finance, Bioeconomics and Sustainable Development. g. «Russian Political Science», №3 (in Russian).

Yakovlev I.A., Kabir L.S., Nikulina S.I., Rakov I.D. (2017). Financing «green» economic growth: concepts, problems, approaches. Financial journal №3 (in Russian).